

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Український державний хіміко-технологічний університет
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису

КУЧКОВА ОЛЬГА ВІКТОРІВНА

УДК 658,6:005.591.3:637.5

ДИСЕРТАЦІЯ

**РОЗВИТОК ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами,
(за видами економічної діяльності)

Подається на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

(підпис)

О.В. Кучкова

(ініціали та прізвище здобувача)

Науковий керівник: Колесніков Володимир Петрович, к.е.н., проф., зав. кафедри
маркетингу та логістики

Дніпро

2021

АНОТАЦІЯ

Кучкова О.В. Розвиток логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) – Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Дніпро, 2021.

Дисертаційна робота присвячена вирішенню актуального наукового завдання – поглиблення теоретико-методичних засад, узагальнення практичного досвіду й обґрунтування пропозицій з удосконалення логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості.

У роботі доведено, що теоретичний підхід до управління логістичною діяльністю суб'єктів підприємництва є складовою загальної концепції менеджменту, при розгляді якої спостерігається виокремлення двох переважних підходів – як «процесу» і як «потоків».

Досліджено теоретико-методологічні засади розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості через генезис тлумачення понять «логістика», «логістика підприємства» і «логістична діяльність підприємства», що на практиці показало їхню широку інтерпретацію у науковому й експертному середовищі. Встановлено, що вищезазначена ситуація є результатом використання різних методичних підходів. У контексті зазначеного, логістика розглядається як науковий напрям для організації каналів товароруху. Відповідно «логістика підприємства» розглядає канали товароруху на конкретному підприємстві. У свою чергу, при узагальненні визначення поняття «логістична діяльність» було використано методологічний підхід, що базується на найбільш відомому способі визначення понять – вибір родового поняття (класу), до якого відноситься поняття, і встановлення істотних ознак, які

характеризують видову відмінність цього поняття. За його результатами в кожному з визначень було виокремлено родові поняття і його істотні ознаки. Узагальнено визначення поняття «логістична діяльність» як процес планування, організації, управління сукупними потоками, спрямований на здійснення логістичних операцій для сприяння досягненню загальних цілей суб'єктів підприємництва.

При формуванні й реалізації логістичної діяльності на перший план виходять завдання розробки методологічних принципів і теоретичних проблем, пов'язаних із комплексним дослідженням питань постачання сировини й матеріалів, забезпеченням виробничих процесів, налагодженням каналів збуту готової продукції. Це зумовлює необхідність використання системного і програмно-цільового підходів та інтегральної парадигми логістики.

У роботі доведено, що системне врахування різних складових логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості слід здійснювати за блочним принципом на основі модельного розгляду його елементів.

У роботі пропонується здійснювати визначення економічної ефективності логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості на основі комплексного підходу за чотирма блоками. За результатами дослідження узагальнено теоретико-методологічні засади розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості й передумови її удосконалення.

При дослідженні оцінки рівня розвитку логістичної системи України виявлено, що вона відстає від середнього рівня розвитку транспортної системи й не відповідає стандартам світового рівня. Більшість проблем виникають від неповномірного розвитку транспортних і логістичних послуг. Узагальнення особливостей розвитку логістичного потенціалу в регіональному розрізі засвідчило наявність переваг для підприємств Дніпропетровської, Київської та Одеської областей. При цьому за

аналізований період виявлено тенденції погіршення даного потенціалу за рахунок переважного ускладнення соціально-економічної складової .

Розвиток підприємств м'ясної промисловості суттєво залежить від обсягу сировини, що, у свою чергу, визначається поголів'ям худоби і птиці. Встановлено тенденцію зміни структури надходжень за останні аналізовані роки, що виявилось зокрема у зменшенні надходжень поголів'я великої рогатої худоби при зростанні надходжень поголів'я вівців і птиці тощо.

Необхідним етапом дослідження було встановлення особливостей сезонних коливань у реалізації продукції підприємств м'ясопереробної промисловості. Інтенсивність збуту спостерігалася влітку, а восени й узимку, темп реалізації знижувався.

Основний підйом обсягів реалізації відбувався у період з вересня до грудня. При цьому зазначена тенденція характерна для 2019 р. для усіх товарів, окрім курячого філе, свинини та птиці (тушки курячі). Для цієї категорії характерне невелике зниження споживчої ціни з жовтня до грудня.

При здійсненні аналізу логістичної діяльності у роботі акцентовано увагу на необхідності врахування таких факторів, як обмежений термін зберігання продукції, необхідність її охолодження, особливості умов транспортування і зберігання, велика кількість контрагентів, варіанти доставки готової продукції кінцевому споживачеві

Встановлено необхідність узгодження процесів побудови логістичних ланцюгів за інформаційними, сервісними та фінансовими потоками, оскільки виявлено розбіжність руху матеріальних ресурсів, готової продукції та потоків інформації з потоками коштів, що їх обслуговують. Проблеми, які виникають через неконкретність потоків, значно ускладнюють прийняття ефективних логістичних рішень.

На основі проведеного дослідження стану логістичної діяльності м'ясопереробних підприємств за допомогою STEP- і SWOT-аналізів запропоновано механізм розробки стратегії розвитку їхньої логістичної діяльності. Таким чином, спостерігається необхідність удосконалення

розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості.

У роботі оцінено перспективи виробництва різних видів м'яса на основі формування відповідних прогнозів. Однією з передумов подальшого розвитку підприємств м'ясопереробної промисловості є удосконалення їхньої логістичної діяльності.

Доведено, що організація управління станом логістичної діяльності в м'ясопереробних підприємствах повинна супроводжуватися формуванням відповідної організаційної структури або схеми управління із визначенням відповідальних суб'єктів за виконання цих завдань, що, залежно від рівня ефективності й розміру суб'єкта господарювання, можна здійснити за рахунок створення: транспортно-логістичної системи, транспортно-логістичного центру, підрозділу з логістичної діяльності або шляхом поєднання функцій.

У межах обґрунтування механізмів і заходів стабілізації внутрішнього стану підприємства м'ясопереробної промисловості обґрунтовано порядок оцінювання внутрішніх і зовнішніх загроз розвитку логістичної діяльності за допомогою виокремленого (за ваговими коефіцієнтами) й інтегрованого (за запропонованим порядком їх зведення) оцінювання та матрицею зниження загроз за отриманими результатами. За результатами розрахунків загального рівня загроз логістичної діяльності досліджуваних підприємств за допомогою адитивної функції встановлено, що найвищий рівень загроз мають: м'ясокомбінат «Ювілейний» – 14,8, ТДВ м'ясокомбінат «Ятрань» – 13,9, ТОВ «Тульчинм'ясо» – 13,7 і м'ясна фабрика «Фаворит» – 12; середній рівень загроз мають ПП «Гармаш» – 13,0, м'ясопереробна фабрика «Алан» – 12,2 і ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» – 11,3 тощо.

Підвищенню ефективності розвитку логістичної діяльності м'ясопереробних підприємств сприятиме вибір оптимальних постачальників, у контексті чого запропоновано модельний порядок оцінки рівня їх конкурентоспроможності, який має вигляд з наступним

функціональним відображенням зв'язків: $X = [x_1, x_2, x_3, \dots, x_n] \rightarrow I_B \in [0, N]$, де X – вектор значущих факторів. При цьому специфіка моделювання інтегрального показника полягає в побудові й чисельному вираженні ієрархічної системи множини показників, можуть мати як якісні так і чисельні характеристики. Використання методів нечіткої логіки дозволило формалізувати отримані різнопланові показники й систематизувати їх за єдиною шкалою.

Запропоновано здійснювати аналіз ефективності розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості шляхом визначення зміни окремих характеристик цієї діяльності за чотирма її характерними блоками (закупівельною, виробничою, збутовою та логістикою контролю) за показниками – зменшення запасів на всіх етапах руху матеріальних потоків, скорочення часу проходження ресурсів і виробленої продукції логістичними ланцюгами, зниження витрат на рух товару в загальному ланцюзі постачальник–підприємство–споживач, зниження цін на м'ясні вироби в результаті скорочення витрат на їх доставку; зростання загального обсягу товарообігу. Доцільним є також визначення впливу розвитку логістичної діяльності на загальний рівень ефективності господарської діяльності підприємств.

Комплексна оцінка заходів із підвищення ефективності логістичної діяльності здійснена на основі розрахунків за моделлю транспортної задачі. За її результатами обґрунтовано пропозиції для збалансування строків та обсягів надходження ресурсів і товарного асортименту реалізації м'ясних виробів з урахуванням розташування складських приміщень і відстаней від потенційних постачальників ресурсів та суб'єктів споживачів продукції.

Ефективність запропонованих заходів (зростання валового прибутку) становить 4,4%, у тому числі за рахунок: стабілізації внутрішнього стану 3,4%; вибору оптимальних постачальників – 4,1; оптимізації логістики збуту – 5,7%).

Ключові слова: розвиток, логістика підприємства, логістична діяльність, м'ясопереробна промисловість, загроза, конкурентоспроможність, ефективність.

ABSTRACT

Kuchkova O.V. Development of logistical activity of meat processing enterprises. – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for a candidate degree of economic sciences in specialty 08.00.04 Economics and management of enterprises (by types of economic activity) - Dniprovsky State Agrarian and Economic University, Dnipro, 2021.

The dissertation is devoted to the solution of the actual scientific task – the deepening of theoretical and methodological principles, generalization of practical experience and substantiation of proposals to improve the logistics activities of meat processing enterprises.

In this work it is proved that the theoretical approach to the management of logistic activities of business entities is an integral part of the general concept of management, and when it is considering there is a separation of two dominating approaches – as a "process" and as a "flow".

Theoretical and methodological principles of development of logistics activity of meat processing are enterprised through the genesis of interpretation of the concepts "logistics", "enterprise logistics" and "logistics activity of the enterprise" are studied. It showed in practice their wide interpretation in the scientific and expert environment. It is established that the above situation is the result of using different methodological approaches. In the context of this, logistics is considered as a scientific direction to organize commodity channels. Accordingly, "logistics of the enterprise" considers the commodity channels in a particular enterprise. In turn, with the generalization of the definition of the concept of "logistic activity" a methodological approach based on the most well-known method of

determining the concepts - the choice of the generic concept (class), which includes the concept, and the establishment of essential features that characterize the species difference in this concept. According to its results, in each definition, the generic concept and its significant features were distinguished. The definition of the concept of "logistic activity" as a planning process, organization, management of aggregate flows, aimed at implementing logistic operations to facilitate the achievement of general purposes of entrepreneurs.

During the formation and implementation of logistics activities the development of methodological principles and theoretical problems come to the fore. The last ones are associated with a comprehensive study of the supply of raw materials, provision of production processes, the establishment of sales channels for finished products. This depends on use of system and program-target approaches and integrated logistics paradigm. In this work it is proved that systemic consideration of various components of the logistic activity of meat processing enterprises should be carried out on a block principle based on the model consideration of its elements.

The work proposes to determine the economic efficiency of logistics activities of meat processing enterprises based on a comprehensive approach for four blocks. According to the results of the study, the theoretical and methodological principles of development of logistic activity of enterprises of meat processing industry are generalized and the prerequisites for its improvement.

In the study of the estimation of the level of development of the logistics system of Ukraine, it has been found that it significantly lags behind the average level of transport infrastructure development and does not meet the standards and requirements of the global level. Most of the problems arise from the undersized development of transport and logistics services. The generalization of the features of the development of logistic potential in the regional aspect showed the presence of benefits for the enterprises of

Dnipropetrovsk, Kyiv and Odesa regions. At the same time, the analyzed period revealed tendencies to deterioration of this potential due to the prevailing complication of the socio-economic component.

The development of meat industry enterprises significantly depends on the volume of raw materials, which, in turn, is determined by total number of livestock and poultry. It were ascertained the tendency of changing the structure of revenues for the latest analyzed years, which manifested itself, in particular, in reducing the revenues of cattle, with the growth of revenues from sheep sheep and poultry, etc.

The necessary step of research was the establishing the features of seasonal fluctuations in the sale of products of meat processing enterprises. The intensity of sales was observed in the summer, and in the autumn and in winter, the rate of implementation decreased. The main increase in sales volumes occurred from September to December. On that, this tendency is characteristic of 2019 for all goods, except for chicken fillets, pork and poultry (chicken carcasses). For this category, a small decrease in consumer price from October to December is characteristic.

In this work, in the analysis of logistic activity, attention is focused on the need to take into account such factors as a limited shelf life of products, the need for its cooling, features of transportation and storage, a large number of counterparties, options for delivering finished products to the final consumer

It is established the need to coordinate the processes of constructing logistic chains according to information, service and financial flows, since there is a discrepancy between the movement of material resources, finished products and information streams with streams serving them. Problems that arise because of non-conflict flows significantly complicate the adoption of effective logistics decisions.

On the basis of the research of the state of logistics activity of meat processing enterprises with STEP and SWOT analyzes, a mechanism for

developing a strategy for developing their logistics activities is proposed. Thus, there is a need to improve the development of logistic activities of meat processing enterprises.

In the work it the prospects for producing various types of meat based on the formation of appropriate forecasts is estimated . One of the preconditions for further development of meat processing enterprises is to improve their logistics activities.

It is proved that the organization of management of the state of logistics activity in meat processing enterprises should be accompanied by the formation of the relevant organizational structure or management scheme with the definition of responsible subjects for the execution of these tasks. It, depending on the level of efficiency and size of the entity, can be carried out at the expense of creation: Transport and Logistics System, Transport Logistics Center, Logistics Unit or by combining functions.

Within the framework of rationale of the mechanisms and measures to stabilize the domestic state of the enterprise of the meat processing industry, it was worked out the procedure for evaluating the internal and external threats of the development of logistic activity with the help of distinguished (by weight coefficients) and integrated (according to the proposed order of erection) evaluation and matrix reduction of threats on the results obtained. According to the results of calculations of the general level of threats to the logistics activity of the investigational enterprises, with the help of additive function, it has been found that the highest level of threats have: “Yuvileiny” meat processing plant – 14.8, TDV Meat processing plant "Yatran" – 13,9, LLC "Tulchinmiaso" – 13.7 and meat factory "Favorite" – 12; The average level of threats have PE "Garmash" – 13.0, meat processing factory "Alan" – 12.2 and LLC "Globinsky Meat Communion" – 11.3, etc.

The choice of optimal suppliers will contribute to the increasing the efficiency of the development of logistic activity of meat processing enterprises. In the context of it the model procedure for assessing the level of

competitiveness proposes, it has the appearance with the following functional reflection of the links: $X = [X_1, X_2, X_3, \dots, X_n] \rightarrow I_b$, where X is a vector of meaningful factors. In this case, the specificity of the modeling of the integral indicator is to construct and numerically express the hierarchical system of the set of indicators, which, on the one hand, can have qualitative characteristics, on the other hand – are numerous. The use of fuzzy logic methods allowed to formalize the obtained diverse indicators and systematize them on a single scale.

It is proposed to analyze the effectiveness of the development of logistic activity of enterprises of meat processing industry by determining the change in certain characteristics of this activity in four its characteristic blocks (purchasing, production, marketing and control logistics) by indicators – reduction of stocks at all stages of material flows, reducing the time of resource passage and produced products with logistics chains, reducing the cost of movement of goods in the general chain of the supplier–company–consumer, lowering prices for meat products as a result of reducing costs for their delivery; the growth of the total volume of trade turnover. It is also expedient to determine the impact of the development of logistic activity on the general level of efficiency of economic activity of enterprises.

A comprehensive assessment of measures to increase the efficiency of logistic activity is carried out on the basis of calculations by model of the transport task. According to its results, proposals are substantiated to balance the terms and volumes of resources and product assortment of sales of meat products, taking into account the location of warehouse premises and distances from potential suppliers of resources and business subjects of products.

The efficiency of the proposed measures (growth of gross profit) is 4.4%, including due to: stabilization of the internal state 3.4%; selection of optimal suppliers - 4.1; optimization of sales logistics - 5.7%).

Key words: development, logistics of enterprise, logistic activity, meat processing industry, threat, competitiveness, efficiency.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Монографії

1. Кучкова О.В. Оцінка логістичного потенціалу підприємства в управлінні регіоном / О.В. Кучкова // Колективна монографія. – Дніпро, 2017. – (Механізм збалансованого розвитку регіонів. Фінансово-економічна безпека). – С. 486–501.

Статті у наукових фахових виданнях України

2. Кучкова О.В. Перспективи розвитку професійної складської нерухомості в Дніпропетровській області / О.В. Кучкова // Прометей, регіональний збірник наукових праць з економіки. – 2014. – Випуск № 1 (43). – С. 135–139.

3. Кучкова О.В. Сучасний стан та перспективи розвитку складської нерухомості України / О.В. Кучкова, В.П. Колесников // Прометей, регіональний збірник наукових праць з економіки. – 2014. – Випуск № 2 (44). – С. 185–188.

4. Кучкова О.В. Теоретико-методологічні засади побудови системи логістики промислового підприємства / О.В. Кучкова // Економічний вісник ДВНЗ УДХТУ. – 2015. – № 2 (2). – С. 103–107.

5. Кучкова О.В. Логістична інформаційна система промислового підприємства в Україні / Ольга Вікторівна Кучкова // Економічний вісник ДВНЗ УДХТУ. – 2016. – № 1 (3). – С. 89–93.

6. Кучкова О.В. Планування оптимального розміру запасів у виробничій програмі підприємства / О.В. Кучкова, В.П. Колесников, А.А. Кучков // Економічний вісник ДВНЗ УДХТУ. – 2016. – № 1 (4). – С. 124–129.

7. Кучкова О.В. Обґрунтування теоретичних основи логістичного потенціалу регіону / О.В. Кучкова, Г.Є. Доценко, Я.М. Козлов // Економічний вісник ДВНЗ УДХТУ. – 2017. – № 1 (4). – С. 68–71.

8. Кучкова О.В. Analysis of the warehouse real estate market and prospects for its development in Ukraine / О.В. Кучкова, Ю.М. Калафат // Економічний вісник ДВНЗ УДХТУ. – 2018. – № 1 (5). – С. 128–131.

9. Кучкова О.В. Main strategies for the development of marketing commodity policy / О.В. Кучкова, А.І. Авраменко // *Економічний вісник ДВНЗ УДХТУ*. – 2018. – № 2 (8). – С. 104–109.

10. Кучкова О.В. Formation of the concept of a regional transport-logistic system / Ольга Вікторівна Кучкова // *Економічний вісник ДВНЗ УДХТУ*. – 2018. – № 1 (7). – С. 122–127.

11. Кучкова О.В. Міжнародний досвід побудови транспортно-логістичних центрів та перспективи для України / О.В. Кучкова, В.П. Колесніков, Н.М. Чуприна, В.В. Гаркуша // *Системи та технології*. – 2019. – № 2 (58). – С. 200–212.

Статті у наукових фахових виданнях України, внесених до міжнародних наукометричних баз та у періодичних наукових виданнях інших держав

12. Кучкова О.В. Розвиток логістичних послуг в Україні / О.В. Кучкова, Н.В. Архирейська. // *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету*. – 2012. – Випуск 20, том 2. – С. 379–383.

13. Кучкова О.В. Дослідження конкурентоспроможності логістичної системи Дніпропетровського регіону на основі STEP і SWOT-аналізу / О.В. Кучкова. // *Економічний аналіз. Збірник наукових праць*. – 2014. – Том 16, № 1. – С. 79–85.

14. Кучкова О.В. Теоретичне обґрунтування взаємозв'язку логістичних потоків промислового підприємства / О.В. Кучкова, Є.В. Колесніков. // *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. – 2015. – Випуск 1 (11). – С. 102–108.

15. Кучкова О.В. Логістичний потенціал України в міжнародному рейтингу / О.В. Кучкова, Н.В. Архирейська // *Бізнес Інформ*. – 2017. – № 1 (468). – С. 39–43.¹

16. Kuchkova O. An Estimation of the Logistics Potential of Enterprises in the Region's Management / O. Kuchkova, V. Govorukha. // *Montenegrin Journal of Economics*. – 2018. – Vol. 14, No 2. – С. 79–89. (ISSN 1800-5845)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

17. Кучкова О.В. Застосування логістичної концепції пасажирських перевезень залізничним транспортом в Україні / О.В. Кучкова // Економічні та соціально-політичні проблеми активізації інноваційної діяльності підприємств України: Всеукр. наук. конф. молодих вчених, 19-20 квітня 2011 р. : тез. доп. / Київський національний університет технологій та дизайну. – К, 2011. – С. 378–379.

18. Кучкова О.В. Застосування логістики на залізничному транспорті / О.В. Кучкова // Наукове забезпечення процесів реформування соціально-економічних відносин в умовах глобалізації: V Наук.-практ. конф., 2011 р.: тез. доп. / Кримський інститут бізнесу. – Ялта, 2011. – С. 192-194;

19. Кучкова О.В. Управління фінансовими потоками на базі логістичного бюджетування / О.В. Кучкова // Фінансова система України: становлення та розвиток: наук.-практ. конф., 2012 р.: тез. доп. / Національний університет «Острозька академія». – Острог, 2012. – С. 69–71;

20. Кучкова О.В. Логістика в качестве фактора підвищення конкурентоспособності підприємства / О.В. Кучкова // Актуальні проблеми конкурентоспроможності підприємств: Всеукр. научн-практ. конф. студентів, аспірантів и молодих учених. 2012 р.: тез. доп. / Севастопольський національно технічний університет. –2012. – С. 113-115;

21. Кучкова О.В. Інтегрована логістика як фактор підвищення конкурентоспроможності вітчизняного підприємства / О.В. Кучкова // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 жовтня 2012 р: тез. доп. / Одеський національний економічний університет. – О., 2012. – С. 106-107;

22. Кучкова О.В. Перспективи розвитку ринку професійної складської нерухомості Дніпропетровського регіону / О.В. Кучкова // Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні: II Міжнар. наук.-практ. конф., 2013 р.: тез. доп. / Вінницький національний технічний університет. – Вінниця, 2013. – С. 115-117

23. Кучкова О.В. Особенности методики прогнозирования развития логистической инфраструктуры Украины / О.В. Кучкова // Логистические системы: глобальные, национальные, региональные и локальные измерения: Междун. науч.-практ. конф., 2014 р.: тез. доп. – Луцк, 2014. – С. 55-57;

24. Кучкова О.В. Обґрунтування теоретичних засад категорії «Логістика промислового підприємства» / О.В. Кучкова // VII Міжнародна науково-технічна конференція студентів, аспірантів та молодих вчених присвячена 85-річчю ДВНЗ УДХТУ. – Дніпропетровськ: ДВНЗ УДХТУ, 2015. – (Хімія та сучасні технології; т. 8). – С. 40–42.

25. Кучкова О.В. Формування інфраструктури логістичних потоків / О.В. Кучкова // Участь молоді у розвитку економіки та суспільства України: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених. – Київ: НУХТ, 2016. – С. 53–56.

26. Кучкова О.В. Проблеми розвитку логістичної інформаційної системи промислового підприємства в Україні / О.В. Кучкова // Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми економіки та управління підприємствами України в умовах європейської інтеграції». – Дніпропетровськ: ДВНЗ УДХТУ, 2016. – С. 40–42.

27. Кучкова О.В. Логистическая сервисная система как основа эффективности и конкурентоспособности промышленного предприятия / О.В. Кучкова, Г.Е. Доценко, М.К. Сейдахметов // Международная научно-практическая конференция: «АУЭЗОВСКИЕ ЧТЕНИЯ – 14: Инновационный потенциал науки и образования Казахстана в новой глобальной реальности». – Шымкент: Южно-Казахстанский государственный университет им. М. Ауэзова, 2016. – С. 285–289.

28. Кучкова О.В. Логістичний центр як складова інфраструктури регіону / О.В. Кучкова, А.А. Кучков // Актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29 листопада 2016 року. – Львів : Львівський інститут МАУП, 2016. – С. 386–388.

29. Кучкова О.В. Оцінка ефективності логістики в міжнародному рейтингу / О.В. Кучкова // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції

«Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: виклики постіндустріальної економіки», Львів, 18–19 травня 2017 р. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – С. 943–944.

30. Кучкова О.В. Формування інфраструктури логістичних потоків / О.В. Кучкова // II Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародні наукові та інноваційно-інвестиційні програми: досвід та результати», Дніпро, 17–18 травня 2017 р. – Дніпро: ДВНЗ УДХТУ, 2017. – С. 22-24;

31. Кучкова О.В. Формування концепції регіональної транспортно-логістичної системи / О.В. Кучкова // Збірник тез доповідей III Міжнародного євразійського конгресу економіки і соціальних наук, м. Дніпро, 26–28 квітня 2018 р. – Дніпро: ДВНЗ УДХТУ, 2018. – С. 134–136.

32. Кучкова О.В. Змістовість поняття «маркетингова програма підприємства» та особливості її розробки / О.В. Кучкова, В.О. Тонишева // Збірник тез доповідей III Міжнародного євразійського конгресу економіки і соціальних наук, м. Дніпро, 26–28 квітня 2018 р. – Дніпро: ДВНЗ УДХТУ, 2018. – С. 137–138.

33. Кучкова О.В. Формування концепції регіональної транспортно-логістичної системи / О.В. Кучкова, В.В. Гаркуша // Транспортний комплекс України: умови ефективного розвитку: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 2–3 травня 2019 р. – Одеса: ОНМУ МОН України, 2019. – («Проблеми управління, економіки, екології та права щодо розвитку транспортного комплексу України»). – С. 47–50.

34. Кучкова О.В. Транспортно-логістичний комплекс як складова розвитку інфраструктури регіону / О.В. Кучкова, В.П. Колесніков // Збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Напрями розвитку технологічних систем і логістики в АПВ», м. Харків, 11–12 квітня 2019 р. – Харків: ХНТУСГ, 2019. – С. 30.

35. Кучкова О.В. Адаптація промислового підприємства до нестабільного зовнішнього середовища / О.В. Кучкова // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали Восьмої міжнар. наук.-практ. конф., 13–14 вересня 2019 р. – Одеса: Видавець Бондаренко М. О., 2019. – С. 289–290.

ЗМІСТ

	С.
ВСТУП	19
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ	26
1.1 Теоретико – методичні основи побудови логістичної діяльності підприємства	26
1.2 Теоретичні засади розгляду логістичної діяльності суб'єктів підприємництва як елементу їх розвитку	51
1.3 Методичні підходи до оцінки ефективності розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості	63
Висновки до розділу 1	72
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА РІВНЯ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	74
2.1 Оцінка рівня розвитку логістичної системи України	73
2.2 Стану розвитку підприємств м'ясопереробної промисловості	93
2.3 Оцінка впливу внутрішніх та зовнішніх чинників на ефективність розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості	119
Висновки до розділу 2	134
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	137
3.1 Концептуальні засади вдосконалення розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості	137
3.2 Моделювання вибору оптимальних постачальників сировини та матеріалів для підприємств м'ясопереробної промисловості	152

3.3 Оптимізація логістики збуту підприємств м'ясопереробної промисловості	167
Висновки до розділу 3	193
ВИСНОВКИ	196
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	199
ДОДАТКИ	215

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогодні український ринок продукції м'ясопереробної промисловості є одними з основних у харчовій галузі нашої країни. М'ясна промисловість має великий вплив на стан і розвиток економіки України, тому пріоритетним акцентом її розвитку є підвищення конкурентоспроможності м'ясопереробних підприємств. На розвиток підприємств галузі впливають чинники, зумовлені скороченням сировинної бази, коливанням цін протягом року, появою нових конкурентів – не лише вітчизняних, але й закордонних. У цьому контексті необхідно приділити велику увагу постачальникам сировини, виявленню нових напрямів розвитку підприємств і потребам споживача за рахунок вдосконалення їх логістичної діяльності.

Дослідження розвитку логістичної діяльності підприємств сьогодні розглядається як інноваційний підхід, що забезпечує оптимізацію потокових процесів в економічній діяльності за рахунок використання відбору постачальників сировини й матеріалів, виявлення загроз розвитку підприємств та реструктуризації логістики збуту. Зазначені питання досліджували такі вітчизняні й іноземні науковці, як: Анікіна Б.А, Бабенкова Т.Ю., Бабій І.В., Бейхер О.В., Белякова О.В., Герасимчук З.В., Гой І.В., Гордон М.П., Домніна С.В., Крикавський Є.В., Ковальська Л.Л., Коніщева Н.Й., Ларіна Р.Р., Левкін Г.Г., Литвиненко В.А., Міротін Л.Б., Мороз О.Д., Новікова О.А., Окландер М.А, Плоткін Б.К., Прокоф'єва Т.А., Рахмангулова О.Н., Роднікова А.Н., Савка Б.Р., Семененко А.І., Смехова А.А, Степанов В.І., Сумець О.М., Тішкіна Е.М., Трушкіна Н.В., Тюріна Н.М., Ускова Н.С., Щербаков В.В. та ін.

Проблематику розвитку логістики агропромислового виробництва, і зокрема м'ясної промисловості, розкрито в дослідженні вітчизняних та іноземних науковців: Величка О.П., Коляденко О.Л., Конієцького О.В., Ксенофонтова М.М., Петрика А.В., Седікової І.О., Федорука Є.В. та ін.

Разом із цим, розгляд питань розвитку логістичної діяльності на підприємствах м'ясопереробної промисловості має певну специфіку, що зумовлено відмінностями впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на умови та результати виробництва зазначених підприємств. Відсутність комплексних досліджень цих питань зумовила вибір теми, предмету, мети й завдань дисертації.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно з планами науково-дослідних робіт ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет», у рамках наукової теми дослідження: «Управління матеріалопотоками в логістичних системах хімічної промисловості» (державний реєстраційний номер 0112U004342), в якій автором було теоретико-методологічно визначено оптимальний варіант обсягів запасів і використання матеріальних ресурсів, досліджено конкурентоспроможності логістичної системи регіону на основі STEP і SWOT-аналізу; «Визначення оптимального варіанту логістичних потоків підприємств хімічної промисловості» (державний реєстраційний номер 0116U001714), в якій автором запропоновано теоретико-методологічне обґрунтування об'єднання окремих учасників логістичного ланцюга і єдиної системи.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад, узагальнення практичного досвіду й обґрунтування пропозицій з удосконалення логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості.

Відповідно до поставленої мети завданнями роботи стали:

- визначити теоретико-методологічні основи розвитку підприємств м'ясопереробної промисловості;
- дослідити теоретичні засади логістичної діяльності суб'єктів підприємництва як елементу їх розвитку;
- узагальнити методичні підходи до оцінки ефективності розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості;

- здійснити оцінку логістичної системи України;
- дослідити стан розвитку підприємств м'ясопереробної промисловості;
- визначити специфіку впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на ефективність розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості;
- запропонувати концептуальні засади вдосконалення розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості;
- обґрунтувати інструменти моделювання вибору оптимальних постачальників сировини й матеріалів для підприємств м'ясопереробної промисловості;
- удосконалити механізми реструктуризації логістики збуту підприємств м'ясопереробної промисловості.

Об'єктом дослідження є процес розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної галузі.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Теоретичною й методологічною основою дослідження є системний підхід до вивчення причинно-наслідкових зв'язків, пізнання фундаментальних положень економічної науки. У процесі виконання дисертації використовувалися наступні методи: *дедуктивний* – при осмисленні теоретичної суті проблеми, обґрунтуванні й поглибленні окремих понять; *методи аналізу і синтезу* – для розгляду й узагальнення окремих складових дослідження, *метод наукових узагальнень*, *семантичний аналіз* – для дослідження логістичної діяльності підприємства; *економіко-статистичні аналізи* – для дослідження організаційно-економічної характеристики розвитку логістичної системи України й м'ясопереробної промисловості; *метод опитування* – для визначення споживчих переваг;

економіко-математичне моделювання – для оптимізації логістичної діяльності м'ясопереробної промисловості тощо.

Інформаційною базою дисертаційної роботи є офіційні матеріали Державної служби статистики України, дані статистичної звітності м'ясопереробних підприємств, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з проблеми дослідження, монографії, спеціалізована література, періодичні наукові видання, законодавчо-нормативні акти, ресурси Інтернету, результати власних досліджень.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в поглибленні теоретичних, методичних та практичних положень з удосконалення аспектів розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості.

У дослідженні сформульовано наступні найбільш значущі результати, які виносяться на захист:

удосконалено:

– визначення суті поняття «логістична діяльність підприємства м'ясопереробної промисловості», яка (як елемент господарського менеджменту) є процесом планування, організації, управління сукупними потоками (матеріальними, фінансовими, інформаційними та сервісними), що реалізується за чотирма її характерними блоками (закупівельною, виробничою, збутовою та логістикою контролю) і яка спрямована на реалізацію логістичних операцій у напрямі мінімізації загальних витрат, зменшення товарних запасів, скорочення часу транспортування, максимізації якості продукції для повноти задоволення потреб споживачів і збільшення рівня прибутковості виробника;

– процедуру управління загрозами логістичної діяльності підприємства, що дозволяє оптимізувати вплив на неї потенційно небезпечних чинників, які на відміну від існуючих, ґрунтується на проходженні шестикрокового порядку дій (аналіз чинників, виявлення більш вагомих загроз, визначення оптимального рівня загрози, розробка заходів мінімізації загроз, впровадження заходів, розрахунок ефективності впровадження);

– інструменти моделювання вибору оптимальних постачальників сировини й матеріалів для підприємств м'ясопереробної промисловості, що охоплюють алгоритм обґрунтування вибору постачальників, критерії вибору (якість і асортимент сировини, виробнича потужність постачальника, інфраструктура, вартість сировини й матеріалів, умови платежу, сервіс обслуговування) та відповідні їм параметри;

дістали подальшого розвитку:

– концептуальні засади вдосконалення розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості шляхом узгодження функцій забезпечення логістичної діяльності з функціями загального менеджменту підприємств, стабілізації внутрішнього стану підприємств, вибору оптимальних постачальників, оптимізації складових системи збуту продукції та використання диференційованого і комплексного підходів до оцінювання розроблених заходів;

– методичний підхід до оцінки ефективності розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості, що пропонується здійснювати на основі відокремленого (за складовими) та інтегрованого оцінювання шляхом порівняння ефективності логістичної діяльності й загальної ефективності підприємства (чистий прибуток) при використанні методів (експертного, розрахункового, моделювання) за чотирма її блоками: закупівельна логістика, виробнича, збутова й логістика контролю;

– диференційований порядок розробки стратегії логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості, що, на відміну від існуючих, ґрунтується на системному врахуванні чинників внутрішнього і зовнішнього середовища із узагальненням сукупності їхніх впливів на господарський стан з подальшою розробкою за ними варіантів оптимальних параметрів стратегічного розвитку й інструментів їхнього коригування у випадку відхилень при реалізації;

– механізм оптимізації логістики збуту підприємств м'ясопереробної промисловості, параметри управлінських рішень, за яким обґрунтовуються

модель транспортної задачі шляхом проектування маршрутів і товарного асортименту за зонами обслуговування із сегментуванням споживачів за рівнем доходів та урахуванням сезонних коливань попиту.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення дисертації можуть бути використані органами державного й господарського управління при удосконаленні розвитку логістичної діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості.

Науково-методичні та практичні розробки автора з питань розвитку логістики матеріальних потоків підприємств регіону рекомендовані до використання Департаментом економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації (акт № 1649/0/31-20 від 25.09.2020 р.); використання результатів дисертаційного дослідження у науковій роботі кафедри (довідка № 26-06/04-53 від 23.12.2016 р.); з упровадження результатів дисертаційного дослідження у навчальному процесі в ДВНЗ УДХТУ (довідка № 26-06/04-22 від 08.05.2019 р.); комплексна оцінка логістичної системи на ТОВ «Інтерфлекс» (акт № 04-18 від 24.02.2020 р.); з оцінки загроз логістичної діяльності на м'ясопереробній фабриці «Алан» (довідка № 1/63 від 08.04.2020 р.); з алгоритму планування поставок на ТОВ «Друкарські Форми» (акт № 55/2020 від 15.06.2020 р.); з механізму системи розвитку логістичних активностей на ТОВ Науковий Парк «Хімічні технології» (довідка № 1/162 від 19.10.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею. Усі наукові результати, викладені в дисертації, належать особисто автору. З наукових публікацій, виданих у співавторстві, у роботі використано лише ті положення, які становлять індивідуальний внесок автора, про що зазначено в переліку публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дослідження. Достовірність результатів підтверджена апробацією на науково-практичних конференціях різних рівнів:

– міжнародних: «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, 2012, 2019 рр.), «Сучасні тенденції розвитку фінансових

та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні» (м. Вінниця, 2013 р.), «Логістичні системи: глобальні, національні, регіональні та локальні вимірювання» (м. Луцьк, 2014 р.), «Хімія та сучасні технології» (м. Дніпропетровськ, 2015 р.), «Участь молоді у розвитку економіки та суспільства України» (м. Київ, 2016 р.); «Сучасні проблеми економіки та управління підприємствами України в умовах європейської інтеграції» (м. Дніпропетровськ, 2016 р.), «Інноваційний потенціал науки і освіти Казахстану в новій глобальній реальності» (м. Шимкент (Казахстан), 2016 р.), «Актуальні проблеми економіки й управління в умовах системної кризи: збірник матеріалів» (м. Львів, 2016 р.), «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: виклики постіндустріальної економіки» (м. Львів, 2017 р.), «Міжнародні наукові та інноваційно-інвестиційні програми: досвід та результати» (м. Дніпро, 2017 р.), євразійський конгрес економіки і соціальних наук (м. Дніпро, 2018 р.), «Напрями розвитку технологічних систем і логістики в АПВ» (м. Харків, 2019 р.);

– всеукраїнських: «Економічні та соціально-політичні проблеми активізації інноваційної діяльності підприємств України» (м. Київ, 2011 р.), «Наукове забезпечення процесів реформування соціально-економічних відносин в умовах глобалізації» (м. Ялта, 2011 р.), «Фінансова система України: становлення та розвиток» (м. Острог, 2012 р.), «Актуальні проблеми конкурентоспроможності підприємств» (м. Севастопіль 2012 р.), «Проблеми управління, економіки, екології та права щодо розвитку транспортного комплексу України» (м. Одеса, 2019 р.).

Публікації. Основні результати і висновки дисертаційної роботи опубліковано у 35 наукових працях загальним обсягом 14,87 друк. арк., у тому числі: 1 колективна монографія (у співавторстві); 15 наукових статей (з них: 10 – у фахових наукових виданнях з економічних наук, визнаних МОН України (усі входять до науково-метричних баз даних), 1 – у науковому періодичному виданні іншої держави, яке входять до науково-метричної бази даних, 4 – в інших виданнях); 19 тез доповідей у матеріалах конференцій і конгресів.

Структура й обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 164 найменувань і додатків на 40 с.

Основний текст складає 183 сторінок комп'ютерного тексту. Робота містить 18 таблиць та 60 рисунків, з яких 8 займають всю площу сторінки.